

«Ιούδας ο προδότης και δόλιος....»

Ορθοδοξία / Θεολογία

Ιερομόναχος Γεννάδιος Μανώλης, Θεολόγος· Αρχισυντάκτης Ενώτητας Ορθοδοξία - Πemptουσία

Ο Ιούδας στην Ορθόδοξη Εκκλησία δεν έγινε ποτέ το κατεξοχήν προειδοποιητικό παράδειγμα για το ολέθριο τέλος του μεγαλύτερου αμαρτωλού και εγκληματία της ιστορίας, όπως ήταν στη δυτική Χριστιανοσύνη. Αυτό φανερώνεται καθαρά στην εικονογραφία, όπου ο Ιούδας ουσιαστικά δεν απεκδύεται σχεδόν ποτέ την αξία και το αξίωμα του αποστόλου.

Ο Ιούδας ως ένας εκ των δώδεκα ήταν ενταγμένος στον κύκλο τους. Ο αριθμός δώδεκα των αποστόλων συμβολίζει τις δώδεκα φυλές του Ισραήλ. Ο Ιησούς ενέταξε, κατά τους πατέρες, τον Ιούδα στον κύκλο των αποστόλων, διότι πιθανώς διέκρινε και σε αυτόν στοιχεία ικανά για το αποστολικό έργο. Η ιδιοτέλεια όμως και η φιλοδοξία του εκπεσόντος μαθητού τον οδήγησαν στην αυτοκαταστροφή. Εντούτοις με την ομολογία του στους αρχιερείς ότι παρέδωσε αίμα αθώου ουσιαστικά προβαίνει σε δύο ομολογίες, η πρώτη ότι παραδίδει αίμα (κάνει έγκλημα), και η δεύτερη ότι παραδίδει αθώο (άδικο έγκλημα). Ένας ακόμη λόγος

για την ένταξη του Ιούδα σε αυτή τη θέση ήταν και η γνώση υπό του Κυρίου της αδυναμίας του Ιούδα απέναντι στα χρήματα. Ο Ιούδας διατηρούσε το γλωσσόκομο, το κοινό ταμείο των αποστόλων. Μέσα λοιπόν από τη διαχείριση αυτή ο Κύριος επιτρέπει την διατήρηση του γλωσσόκομου, υπό την πρόνοια ότι ίσως και να θεραπεύονταν από τη νόσο της φιλαργυρίας.

Τα βιβλικά χωρία για τον Ιούδα είναι πολλαπλά, πολύπλοκα και εν μέρει αντιφατικά. Ερχόμενοι στα γεγονότα του πάθους, βλέπουμε τον Ιούδα να είναι παρών στον Μυστικό Δείπνο και ως δρων πρόσωπο ο Ιούδας ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους αποστόλους στα γεγονότα του πάθους, καθώς είναι εκείνος τελικά που θα προδώσει τον Χριστό.

Σχετικά με το τέλος του Ιούδα πληροφορίες αντλούμε από το Ευαγγέλιο του Ματθαίου και τις Πράξεις των Αποστόλων. Η μία διήγηση είναι συνέχεια της άλλης. Στον Ματθαίο ο Ιούδας κρεμάστηκε και στις Πράξεις έπεσε στο έδαφος και χύθηκαν τα σπλάχνα του. Οι δύο διηγήσεις δεν αντιφάσκουν, αλλά αποτελούν συνέχεια η μία της άλλης. Τη θέση του Ιούδα πήρε, μετά από θείω πνεύματι εκλογή, ο Ματθίας.

Ας επανέλθουμε όμως στα γεγονότα της προδοσίας και όσα διεξήχθησαν προ και μετά αυτής.

Κατά τη διάρκεια του Δείπνου ο Ιησούς δηλώνει εμμέσως τον προδότη προκειμένου να του δώσει ακόμη μία φορά την ευκαιρία να μετανοήσει. Αλλά εκείνος τυφλωμένος από το σκοπό του δε δίνει σημασία και συνεχίζει να παραμένει στο τραπέζι ωστόσο φτάσει η ώρα να συναντήσει τη φρουρά στην οποία θα παραδώσει

το Διδάσκαλο. Και άλλες φορές ο Ιησούς μιλώντας για το θέμα της προδοσίας επισημαίνει ότι ένας εκ των δώδεκα θα τον προδώσει. Μάλιστα ο Ιησούς εκφράζει την ελευθερία του ανθρώπου αφήνοντας ελεύθερους τους μαθητές αν θέλουν να απομακρυνθούν από κοντά του, χαρακτηρίζει δε ως διάβολο τον μέλλοντα προδότη του, καθώς έτσι μπορεί να χαρακτηρισθεί κάποιος που πράττει το θέλημα του Σατανά.

Ως αίτια της προδοσίας θα μπορούσε να αναφερθεί η φιλαργυρία του Ιούδα. Στον κύκλο της Μ. Εβδομάδας τονίζονται η φιλαργυρία και η αχαριστία του Ιούδα και γίνεται έντονη μνεία στον πρόσωπο του Ισκαριώτη, αυτός χαρακτηρίζεται ως χρημάτων εραστής, ασύνετος, δυσώνυμος, παράνομος, προδότης, δόλιος, επίβουλος διάβολος, γέννημα εχιδνών. Είναι ένα από τα συμπτώματα της πτωτικής παραφροσύνης του ανθρώπου. Επίσης θα μπορούσε να αναφερθεί η εισβολή του Σατανά εντός του. Ο Ιούδας είναι «σεσαρκωμένος διάβολος» και όπως ο Σατανάς είναι εκπεσών άγγελος, έτσι και ο Ιούδας είναι εκπεσών απόστολος. Το ότι κάτι μπορεί να είναι υποβολιμαίο από το διάβολο δεν αναιρεί την ευθύνη του ανθρώπου, γιατί ο διάβολος του το υποβάλλει, δεν τον κυριεύει για να τον έχει υποχείριο. Ο άνθρωπος πάντα μπορεί να πει όχι. Γι' αυτό ο Ευαγγελιστής Ιωάννης αναφέρει, ότι όποιος αμαρτάνει κατάγεται από το διάβολο, γιατί ο διάβολος συνδέεται με την αμαρτία εξ αρχής (Α' Ιωάν. 3,8), και άρα δείχνει με την υποταγή του στην αμαρτία ότι είναι του διαβόλου. Για την δικαία κατάσταση της θλίψεως και τιμωρίας ενός τέτοιου ανθρώπου, η Αγία Γραφή, αναφερόμενη σ' αυτή τη φάση σημειώνει ότι όποιος κάνει την αμαρτία αποδεικνύεται παράλληλα και δούλος της αυτής αμαρτίας (Ιωάν. 8,34). Επίσης η ζηλοτυπία του.

Σε αυτό το σημείο, ως τέταρτη αιτία, πρέπει να προσθέθει η άποψη του καθ. Κορναράκη κατά την οποία ο Ιούδας βλέποντας την αδυναμία του να καταστεί αυθεντικός μαθητής του Ιησού, «εικόνα και ομοίωμα» του Διδασκάλου οδηγείται στη βίωση ενοχικών αισθημάτων, πράγμα που έχει ως συνέπεια την επιθετικότητα εναντίον του τέλειου διδασκάλου και τελικά την προδοσία του, αφού με αυτό τον τρόπο θα κατέστρεφε το τέλειο πρότυπο προς το οποίο αδυνατούσε να ομοιάσει. Τέλος άλλο ένα αίτιο της προδοσίας θα μπορούσε να είναι ο εγκοσμιοκρατικός μεσσιανισμός των ζηλωτών όπου είχε θητεύσει ο Ιούδας. Για το μεσσιανισμό αυτό προτεραιότητα ήταν η εθνική απελευθέρωση και η δικαίωση της ιουδαϊκής παράδοσης. Έχουμε λοιπόν ταύτιση της έλευσης του Θεού με την εθνική απελευθέρωση του Ισραήλ.

Αφού λοιπόν παρέδωσε ο Ιούδας τον Ιησού στους αρχιερείς, μετατρέποντας το σύμβολο της αγάπης, το φιλί, σε σύμβολο προδοσίας, μεταμέλησε για την πράξη του. Είναι εξαιρετικού ενδιαφέροντος το σημείο αυτό για την πνευματική ζωή του

πιστού. Πολλές φορές ο διάβολος προκειμένου να μας οδηγήσει στην εκτέλεση της αμαρτίας ωραιοποιεί και μειώνει τη σημασία της πράξης, ώστε να την επιτελέσουμε ελαφρά τη καρδιά, ύστερα όμως προκειμένου να μας απελπίσει και να μας ρίξει ολοσχερώς μεγαλοποιεί το θέμα προσπαθώντας να ξεχάσουμε την ύπαρξη της μετάνοιας και της αφέσεως. Έτσι και στην περίπτωση του Ιούδα αφού εκπληρώθηκε η προδοσία, τότε κατάλαβε ο προδότης το λάθος του, εντούτοις δεν μετανόησε, αλλά μεταμέλησε.

Η προδοσία του Ιούδα αποδεικνύει το μέγεθος της αχαριστίας και της αγνωμοσύνης σε Εκείνον που τον δέχτηκε και τον αγάπησε, σε Εκείνον που θαυματουργήσε ενώπιόν του, σε Εκείνον που κήρυξε και αποκάλυψε θείες αλήθειες μπροστά του. Ο Ιούδας προτίμησε να κρεμαστεί παρά να επιστρέψει στο κέντρο της αγάπης που διαρκώς τον καλούσε. Η αμαρτία δεν ήταν απλά η προδοσία, αλλά το αμετάκλητο άνοιγμα του εαυτού του προς το σκοτάδι, διαπράττοντας μία δεύτερη προδοσία, προδίδοντας την ψυχή του. Αντί να μετανοήσει, αυτοκαταστράφηκε.

Ο Θεός είναι αγάπη και αγάπησε τον Ιούδα όσο και τον Ιωάννη και με πόνο προσπάθησε να τον προειδοποιήσει να ακυρώσει την προειλημμένη απόφασή του, όταν είπε μπροστά του ότι θα ήταν καλύτερο για τον προδότη να μην είχε γεννηθεί. Να μην είχε γεννηθεί, όχι γιατί ο Θεός θα τον υπέβαλε σε αιώνια κόλαση, αλλά γιατί ο ίδιος ο προδότης είχε κλείσει την καρδιά του απέναντι στο συνεχές αγαπητικό κάλεσμα του Ιησού κι επομένως θα αρνιόταν να βρεθεί μαζί Του στον παράδεισο.

Οι πνευματικές λειτουργίες της προσωπικότητας του προδότη μαθητή είχαν ήδη συληθεί από το διάβολο και δεν ήταν δυνατόν να συγκινηθεί και να αλλάξει φρόνημα και στάση έναντι του Διδασκάλου. Ενώ έγινε μάρτυρας πολλών θαυμαστών γεγονότων μέχρι της ώρας του Μυστικού Δείπνου στο υπερώο, εν τούτοις έμεινε αδιόρθωτος. Ο Ιούδας δεν ήταν θύμα απλώς μιας αδυναμίας του εαυτού του, λόγου χάρη της φιλαργυρίας, αλλά ολόκληρου του εαυτού του. Έτσι δεν πρόκειται, στην περίπτωση του Ιούδα, για ολίσθημα που οφείλονταν απλώς σε λόγους ανθρώπινης αδυναμίας. Η πράξη του Ιούδα δεν συντελείται εξ υπαρφαγής (δηλ. χωρίς να το θέλει).

Ο Ιούδας μεταμελείται αλλά δεν μετανοεί. Ο Ιούδας αναγνώρισε το λάθος του αλλά δεν έκανε κάτι για να το διορθώσει. Αν μετανοούσε πραγματικά θα πήγαινε να βρει το Χριστό και με δάκρυα θα ζητούσε τη συγχώρεση, όπως έκανε ο Πέτρος. Κι αυτός ο Ιούδας που πρόδωσε τον Κύριο, αν μετανοούσε αληθινά και συντετριμμένος ζητούσε συγχώρηση από τον Εσταυρωμένο, θα είχε συγχωρηθεί και αποκατασταθεί στο αποστολικό αξίωμα. Η αυτοκτονία δείχνει ότι ο εγωισμός

του λειτούργησε αυτοκαταστροφικά. Προφανώς έβαλε το χέρι του κι ο διάβολος και τον οδήγησε στην απελπισία.

Άλλο πραγματική μετάνοια κι άλλο απλή μεταμέλεια. Η πραγματική μετάνοια χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια για διόρθωση του κακού, ενώ η απλή μεταμέλεια είναι αλλαγή σκέψης (απλή μεταστροφή) χωρίς καμία προσπάθεια διόρθωσης του κακού. Ο Ιούδας αναγνώρισε το λάθος του, αλλά δεν έκανε κάτι για να το διορθώσει.

Η εγωιστική αναγνώριση του λάθους μας, χωρίς να συνοδεύεται από συντριβή και εκζήτηση του θείου ελέους, δεν μας σώζει. Αντίθετα μας οδηγεί στην απελπισία και την αιώνια καταδίκη. Όμως ο Ιούδας έφτασε στη συντριβή, αυτό που δεν έκανε ήταν να ζητήσει το θείο έλεος, ίσως γιατί αισθανόταν πως δεν το άξιζε, ίσως γιατί δεν πίστευε πως ο Ιησούς ήταν Θεός. Η συγχώρεση επιτυγχάνεται μόνο με την πίστη, διά της χάριτος και του ελέους του Θεού. Μόνο έτσι εξασφαλίζεται η άφεση αμαρτιών. Δηλαδή χωρίς πίστη, συγχώρεση δε δίνεται, ακόμα και αν έχεις μετανιώσει πραγματικά για ό,τι έκανες.

Η άρνηση του σύγχρονου ανθρώπου να ζήσει βιωματικά το μυστήριο της Αναστάσεως είναι προδοσία κατά του Διδασκάλου. Αν επιχειρήσουμε να δούμε σε ανθρώπινη κλίμακα τούτο το σφάλμα αυτή η προδοσία της αποστροφής της Ανάστασης είναι μεγαλύτερη. Ο Ιούδας πρόδωσε τον Θεάνθρωπο Χριστό επί γης. Ο Χριστιανός προδίδει Χριστόν τον Αναστάντα. Η προδοσία είναι πάντοτε ακοίμητη απειλή εναντίον του θρησκευόμενου ανθρώπου. Γι' αυτό κάθε θρησκευόμενος άνθρωπος οφείλει να παραμένει ανύσταχτος ενώπιον της ασυγχώρητης αυτής αμαρτίας, η οποία αποξενώνει οριστικά και τελεσίδικα τον προδότη από τον Κύριο.

<https://bit.ly/3eocb5h>